

O PENSAMENTO INFANTIL

AMPARO JIMÉNEZ DÍAZ. ORIENTADORA

Introducción

Con frecuencia pénsase que os nenos e as nenas ante determinadas circunstancias van reaccionar coma persoas adultas. Sorprende, por exemplo, que ante un agasallo que cremos que lle vai facer moita ilusión se amose indiferente; e ante a morte dun ser querido, na que se espera un sufrimento enorme, o resultado non é o esperado.

O mesmo pasa coas aprendizaxes, que non sempre se lles presentan á idade adecuada.

As nenas e os nenos non pensan como as persoas adultas, a súa mente non se desenvolve completamente até despois da infancia. Ter isto presente é fundamental de cara á súa educación, para que nos evite frustracións e contrarieades.

En comparación con outros animais, o ser humano nace moi dependente doutras persoas durante moito tempo. Como contrapartida, o cerebro humano ten unha enorme plasticidade (potencial que posúe o sistema nervioso de adaptarse e reestruturar as súas conexións nerviosas en resposta á experiencia sensorial, á entrada de nova información e ao proceso de desenvolvemento).

O desenvolvemento psicolóxico das nenas e dos nenos está ligado ao desenvolvemento biolóxico; ambos os dous transcorren en paralelo e precisase, ademais doutros factores, dunha maduración biolóxica para acadar un desenvolvemento psicolóxico óptimo.

Preguntas que nos podemos fazer

- ¿Como podo saber se o meu fillo ou a miña filla está aprendendo a desenvolver certas habilidades cognitivas de acordo á súa idade?
- ¿Como pensan as nenas e os nenos e cales son as etapas no seu desenvolvemento cognitivo?
- ¿É normal que cometan errores na linguaxe ou ao razoar?

A teoría de Piaget explica as diferentes etapas no desenvolvemento dos nenos e das nenas.

A Teoría do Desenvolvemento Cognitivo de Piaget:

As teorías cognitivas céñtranse no estudo da estrutura e desenvolvemento dos procesos do pensamento, especialmente na comprensión e a interacción da persoa coa súa contorna.

Unha das teorías cognitivas más populares é a que se extrae da obra de Jean Piaget (psicólogo e biólogo suizo). Este realizou numerosos estudos da infancia, dividindo-as en etapas que chamou Estadios.

Os Estadios de Piaget son un conxunto de feitos relevantes no proceso de desenvolvemento humano, que ocorren próximos no tempo. Ademais, desenvólvense nunha orde fixa en todas as nenas, en todos os nenos e en todos os países. Non entanto, a idade pode variar mínimamente dun neno a outro.

Períodos ou etapas do desenvolvemento infantil:

Primeiro período: Etapa sensoriomotora (de 0 a 2 anos).

Neste período, os nenos e as nenas utilizan os seus sentidos e capacidades motoras para coñecer os obxectos e o mundo.

Durante esta etapa aprenden a manipular obxectos, aínda que non poden entender a permanencia dos mesmos se non están ao alcance dos seus sentidos. É dicir, unha vez que un obxecto desaparece da vista da nena ou do neno, non entenden que ese obxecto siga existindo.

¿Como se comunican os nenos e as nenas de 0 a 2 anos?

Ao nacer, a forma que ten de comunicarse o bebé é chorar. Durante os primeiros meses xorden os xestos pre-lingüísticos, mediante sorisos e prantos, que utilizarán de forma involuntaria; e, que máis adiante se volverá intencional, cando aprendan a utilizarlo de modo comunicativo. Logo, en torno aos seis meses, chegarán os primeiros balbuceos; por exemplo: papapa. Ao redor dos doce mese, emiten as primeiras emisións de palabras.

¿Que facer para favorecer o desenvolvemento cognitivo neste estadio?

1. Potenciar as reaccións circulares. Cando un bebé produce unha e outra vez un mesmo comportamento que se produciu de forma casual, estamos ante reaccións circulares; por exemplo, se fai soar un axouxere repetidas veces é porque o son lle gusta. Nese momento, podemos coller o axouxere e axitalo contra outra superficie, para que o son sexa diferente. Desta forma o bebé verá que se procuren cambios e aprenderá a explorar.
2. Deixar que xoge e explore obxectos e xoguetes diferentes.
3. A partir dos dezaoito meses pódese xogar a esconder obxectos; por exemplo, amosarlle un xoguete e escondelo e logo mostrarlle como se encontra o xoguete escondido. Repetilo e deixar que sexa o neno ou nena quen o atope.

Segundo período: Etapa preoperacional (de 2 a 7 anos).

Nesta etapa os nenos e as nenas manteñen un pensamento egocéntrico, que os/as incapacita para adoptar o mesmo punto de vista dos demás. Son capaces de utilizar o pensamento simbólico que inclue a capacidade de falar. Sen embargo, este pensamento simbólico é aínda egocéntrico, xa que entenden o mundo desde a súa perspectiva.

Este estadio comenza cando comprenden a permanencia dun obxecto, e vai desde os dous até os sete anos. Durante o mesmo, aprenden como interactuar co seu ambiente dunha maneira máis complexa, mediante o uso de palabras e imaxes mentais. Tamén cren que os obxectos inanimados teñen as súas mesmas percepcións, entre outras, poden sentir, ver e escutar.

Outro factor importante é a incapacidade de entender a reversibilidade. Por exemplo, se a auga dun vaso pequeno e ancho se pasa a un vaso alto e estreito, os nenos e as nenas crerán que o vaso máis alto contén máis auga. Nesta etapa, céñtranse só nun aspecto do estímulo como a altura e non se teñen en conta outros aspectos.

Tamén se produce un enorme aumento do vocabulario.

Teñen moita curiosidade e ganas de saber. Frecuentemente preguntan o “por que” de moitas cousas.

¿Que facer para favorecer o desenvolvemento cognitivo neste estadio?

1. Axustarse ao seu desenvolvemento cognitivo.
2. Practicar o xogo simbólico. A través do mesmo poden adquirir diferentes roles e situacións do mundo que os rodea; entre outras cousas, simular que comemos, bebemos, conducimos, viaxamos, axudamos a outras persoas. Podemos poñer en práctica calquera actividade que lles axude a ampliar a súa linguaxe, desenvolver a empatía e consolidar as súas representacións mentais da sociedade.
3. Potenciar a exploración e a experimentación. Por exemplo, promover que descubran as cores, contarles como suceden algunas cousas, saír ao campo para que aprendan os nomes e as características de plantas e animais; noutras palabras, promover a curiosidade por aprender.

Terceiro período: Etapa das operacións concretas (de 7 a 12 anos)

Neste período as nenas e os nenos son quen de aplicar a lóxica, fan uso dalgúns comparacións lóxicas, como por exemplo a reversibilidade e a seriación. O seu coñecemento xa non é intuitivo senón racional. Non obstante, ainda non manexan a abstracción. O seu pensamento está anclado na acción concreta que realizan. É o período da súa escolarización en Educación Primaria.

Pouco a pouco vai diminuíndo o pensamento egocéntrico e aumenta a capacidade de centrarse en máis dun aspecto dun estímulo.

¿Que fazer para favorecer o desenvolvemento cognitivo neste estadio?

1. Potenciar o seu pensamento reversible. Axudarlle a desenvolver a súa capacidade lóxica e de razonamento. O cálculo mental é fundamental. Por exemplo, preguntar cál é o resultado de sumar dous números, a continuación preguntar qué outros dous números darían o mesmo resultado. Débese promover que exerciten o pensamento reversible en diferentes situacíons da vida cotiá.
2. Pedirles que axuden a resolver cuestíons e que se formulen interrogantes. Por exemplo, pódesele preguntar ¿Como lle axudarías a un animal perdido a atopar o seu dono? ¿Como podemos ir á praia se o coche está avariado?
3. Axudarles a comprender as relacións entre os fenómenos que suceden na natureza ou na vida social. Por exemplo: ¿que cres que pasará se hai unha gran tormenta? ¿por que é importante compartir as cousas coas demais persoas?
4. Potenciar a súa capacidade de razonamento.
5. Utilizar xogos ou programas de estimulación cognitiva.

Cuarto período: etapa das operacións formais (desde os 12 anos).

Neste período os nenos e as nenas comezan a dominar as relacións de proporcionalidade e conservación. Sistematizan as operacións concretas do anterior período, e desenvolven as chamadas operacións formais, que non só se refiren a obxectos reais como na anterior senón tamén a todos os obxectivos posibles. Con estas operacións e co dominio da linguaaxe que posúen nesta idade, son quen de acceder ao pensamento abstracto. Poden aplicar a reversibilidade e a conservación a las situacíons tanto reais como imaxinadas. Tamén desenvolven unha maior comprensión do mundo e da idea de causa e efecto.

Reflexión final

Como di o neuropsicólogo Álvaro Bilbao: máis de cincuenta anos de investigación psicolóxica e experiencia educativa revelan que os pais e nais más satisfeitos co seu labor, aqueles que criaron nenas e nenos que chegaron a ser adultos autónomos, cun bo desenvolvemento académico, intelectual, emocional e social; son os pais e nais que se mostraron afectuosos e crearon un vínculo seguro cos seus fillos e fillas, fomentaron a súa autonomía e os axudaron a superar os seus medos e temores, estableceron normas claras e reforzos positivos. Tamén os apoiaron no seu desenvolvemento académico e intelectual.

A MOTIVACIÓN NAS CLASES DE EDUCACIÓN FÍSICA

JOSÉ LUIS FEIJÓO BLANCO. MESTRE EF

Motivar na clase é un dos problemas mais significativos da maioría dos profesores. En Educación física moitos dos alumnos/as chegan motivados as sesións. En moitos casos, debido a necesidade vital de movemento que teñen os rapaces. A nivel xeral, o cúmulo de horas na escola en lugares pechados fan que o neno/a cando saía dos mesmos teña unha sensación de "liberdade", velaí o aumento da súa motivación; se ademáis, ao neno/a gústalle practicar actividade física, todo o comentado vese aumentado.

Na escola hai incentivos negativos e positivos, sendo a cualificación unha motivación externa que pode estimular a participación na clase. Nembargantes, é importante utilizala como un método de mellora para o alumnado e nunca como ameaza, pois de esta maneira só se conseguiría un desinterese escolar difícil de endereitar.

Nas clases de E. F., o xogo convértese nun medio de aprendizaxe e de motivación que vai resultar moi útil, especialmente en infantil e primaria. En todas as idades, as situacións competitivas aumentan a motivación dos participantes polo que, si son tratadas de forma educativa, resultaran moi adecuadas.

Para conseguir a suficiente motivación na

clase de E. F. existen, polo menos, duas premisas. A primeira é o conxunto de coñecementos que necesitamos: as características psicoevolutivas dos nenos/as que nos orientan sobre as súas necesidades, interés e capacidade, a variedade de contidos dentro da nosa materia que nos facilitaran máis recursos, e por último, o dominio da didáctica específica que nos axudaran a dirixir o grupo de alumnos e alumnas.

A segunda premisa é a capacidade reflexiva que teñamos, que nos axudará a ir mellorando a motivación nas sesións a medida que teñamos máis experiencia. A observación do que ocorre e a reflexión, tratando de solucionar os problemas que vaian xurdindo, é unha das estratexias de formación máis recomendadas.

Por todo isto a selección de actividades e xogos é unha das claves do éxito no proceso de ensinanza-aprendizaxe.

En conclusión, a E. F. é unha maneira na que trascendemos educando, para que o noso alumnas e alumnas sexan mellores persoas no futuro, para que saibam xestionar o seu ocio, a súa actividade física, a súa dieta, e aprender a ser individuos conscientes dentro dun equipo chamado sociedade. A educación Física, é polo tanto, fundamental para que a sociedade sexa mellor.